

Megjelenik
minden kedden.

A lap szellemi részét illető közlemények
a szerkesztőhöz (főszerző, 77. sz.)
intézendők.

Bérmegtelen leveleket nem
fogadjunk el.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Előfizetési feltételek:

Egy évre . . . . . 6 frt.
Fél évre . . . . . 3 „
Negyed évre . . . . . 1 „ 50 kr.

HÍRDETÉSEK DÍJA:

öt hasábos petit sor . . . . . 5 kr.

—ÉR:

harom hasábos petit sor . . . . . 15 kr.

Az előfizetői pénzek és hirdetői díjak,

általában a lap anyagi részét illető közlemények a kiadó-hivataltalhoz (Pannónia könyvnyomda és kiadó-rezervtársaság) intézendők.

Hirdetményeket elfogad:

Hausenstein és Vogler Budapesten, Bécsben, Berlinben, Münchenben, majnai Frankfurtban, Stuttgartban, Hamburgban és Berneben. *Moore Rudolf* Bécében, Prágában, Münchenben, Hamburgban, Nürnbergben, majnai Frankfurtban, Strassburgban, Berlinben, Zürichben, Borzobán és Nürnbergben. *Lang L.* nemzetközi hirdetői irodája Budapesten. *A délnémet lapok irodája* Stuttgartban. *A Jägerfeld könyvkiadó* Frankfurtban. *Schlottke E.* Bremában, *Fort Jenő* Lipcsében.

KASSA és VIDÉKE

Vegyes tartalmu hetilap.

Előfizetési felhívás

„Kassa és Vidéke“

című vegyes tartalmu hetilapra.

A csaknem egészen lefolyt legközelebbi három év megmutatta, hogy városunkban oly irányadó szellem kapott lábra, amelynek túlsúlya összes társadalmi viszonyaink teljes tisztulásával, szellemi és anyagi, törvényes erkölcsi jóhírnevünk s hitelünk megingatásával fenyeget.

Be akarjuk bizonyítani, hogy e jelenség nem az összes közönség érületének nyilvánulása, hogy ennek a szellemnek itteni uralma nem a valdó köz-, hanem a mindenáron ilyennek föltüntetett különvéleményen alapszik.

Meg akarjuk győzni polgártársainkat, a városi közönséget, a vidéket, az egész országot, hogy vagyunk itt számosan, kik más-képen érezünk, más-képp gondolkodunk: kiket a vélemények különfélesége iránt turelem, elhűvés mellett kellő mérseklet, igazí törvényyszerűség s tárgyilagos szabadelvűség buzdít s jellemez.

E célra az úgy iránt melegen érdeklődő számos munkatárs közreműködésével a jövő 1875-ik év január 1-étől kezdve — minden kedden — megjelenendő lapot inditunk meg, melynek az alkotmányos monarchiához való rendületlen ragaszkodás, a hon s városunk közbene s érdekei és így közös jólétünk előmozdítására siető jószándék s ügyekezlet, a szabadság — de nem a szabadosság! — melletti független, kitartó küzdelem s minden irányban szigorú törvényesség, jogosság és alapos higgadság legyen a jelszava!

Sorakozzanak tehát velünk mindazok, kiket hasonló irány lelkesít és — kérjük — ügyekezzenek minket mind szellemileg, mind anyagilag támogatni a lankadatlan jótörtérvés ösvényén!

Előfizetési ár:

Egy évre . . . . . 6.— frt.

Fél évre . . . . . 3.— „

Negyed évre . . . . . 1.50 „

Az előfizetési pénzek lapunk kiadóhivataltalhoz („Pannónia“—Könyvnyomda és kiadó-rezervtársaság) intézendők.

Kelt Kassán, 1874. évi december 9-én.

A „Pannónia“—könyvnyomdatársulat Dr. Bössler István,
kiadó. lapfajtajelölés és felelős szerkesztő.

T. olvasóinkhoz!

... Daemon üzi-e velünk veszes játékát? A római költő-rajzolta vaskort éljük-e, melyben a testvériség és egyetértés halotti torát ünnepelte az emberiség, s melyben a béke és boldogság nemtörő könyveze távozott a család köréből s a hazi tűzhelyen a szenvedély, a roz útött tanít?

... A mindennapi élet művezete jár... jár... A földműves szánt, vet: az iparos helyet foglal a munka asztalánál: a kereskedő a piac esélyeit számítgatja: a vallás, a tudomány és művészet, az elmélet és gyakorlat embere — mind, mind végzi teendőit, ahogy szokta. Öröm és bú, köny és mosoly, remény és kétség, jó és roz, igazság és hazugság, jog és jogtalanság, erény és bűn — — mind, mind váltakoznak. Sok ember melegen szorit társával kezét, s nem kevesen komoran térnek ki egymás elől. Egy hevíl mindeuért, mi nagy s nemes, más a föld porában fürödik. Dícsénekért eseng a büszség, felhők közt jár a góg, s az öntudat eszöndben jutalmaz, alá-

eseng a megtelt kalász. A vízbelefölöt száz kar menti meg, s a szomszéd szomszédján agyarkodik, — — mind, mind a régi! s mégis... tudj Isten — — nem az a nap süt az égen!...

Ily s ezekhez hasonló gondolatok között adjuk át lapunk mutatványszámát t. olvasóinknak. Sötét gondolatok. Az általános haladás verőfénye alig dereng azokon. Szerenese még, ha túloztunk!

Mindnyájan halljuk, vagy — ha tetszik — hallhatjuk a távol mennydörgés moraját. Nyomatlanul fog-e az föltűntünk elvonulni? termékenyítő esövel-e beköszönteni? vagy jégveréssel, mely a gada reményét sirba fekteti? — ki tudná megmondani?!

A mindennapi élet megszokott rendjét, bár fölületesen szemlélve ugyanaz, mint volt a régi, disharmonia zavarja. A közérület meghidegült, s az otthon alig nyújt vigaszt. Telve vagyunk panaszszal. Zugolódunk a föltött is, a mi nem fáj. Keresünk bünbakot, hogy rázudítsuk haragunknak nyilait. S keresven a baj okát, nem veszünk észre, hogy szenvedély vakít, hogy féreg rág társadalmunk életgyökerén, hogy voltaképp a kör esirája bennünk rejlik, s hogy gyógyszerzét is magunkban kell találnunk.

Miként? e kérdésre válaszolni volna e lapok földadata. Nehéz földadat, nagyon is érezzük! De míg egyrészt „nehéz pályán szép küzdeni“, — el bennünk a remény, hogy a földadat megoldása: az önmegismerés, a viszonyok javítása, a szükséges összhang létesítése körül bizást számíthatunk t. polgártársaink közreműködésére.

S ime, a munka már nem oly nehéz!

A lobogót kibontottuk. A jelszó: erkölcsi és társadalmi reform! mert szívvel, lélekkel valljuk, hogy erkölcs nélkül nincs ép, egészséges társadalmi élet, nincs állami lét, nincs jövő, hanem igenis leszen, hogy széthullunk, mint a bomlott kéve!

S ha sikerül, hogy e nagy célt csak megközelíthetjük is: ha csak némileg járulhatunk is szabályzerű viszonyok létesítéséhez és megszilárdításához: akkor bármily munka sem vészett kárba, — ami föltött egyébként itelni t. olvasóink lesznek annak idején hivatva.

Kitűzött célunk különösen irányeikreinknek leszen tárgya

Városi és vidéki életünket kiváló figyelemmel fogjuk kísérni.

Ezenkívül gondoskodni fogunk, hogy bel-és külföldi szemléink a fontosabb események nű krónikája legyenek, s e részben is tájékozott olvasóink közül névszerent azokat, kik a több költéséget s időt igénylő nagy lapokkal nem foglalkozhatnak.

Tárcánk kedélyképző, mulatva-oktató közleményeket fog tartalmazni, míg egyéb rovataink az irodalomnak és művészetnek, egyleti és társulati életnek, a tanügynek és anyagi érdekeinknek lesznek szentelve.

Szerkesztő.

Néhány őszinte szó a szabadelvűségről.

Szabadság! szabadelvűség! a napjainkban sokat hangoztatott, igen sokatolt mondott, még többek által halott s jól minél kevesebbektől értett kitételek oly eszmék és fogalmak jelölésére, oly törekvések elpalástolására, melyek a valódi szabadság s az igazi szabadelvűség eszméjével határozott ellenkezésben állanak. Kifejezések ezek, melyek annál inkább vonzanak, minél nagyobb mértékben alkalmazhatók arra, hogy alakjukban egyesek az ő magánérdekeiket úgy tüntethessék föl, mintha az egész közönség java, a tár-

sadalom és állam jól értett követelményeinek, a közjólétnek nyilvánulása és fogantatása volnának — pedig ég- és földnyi a különbség s távolság e jól értett követelmények- s ama különleges magánérdekeknek és céloknak között!

Midőn a tapasztalás az események szigorúan következetes láncolatában megáfolyhatlanul bizonyítja, hogy egyesek szabadsággal és szabadelvűséggel csakugyan viszszaelést gyakorolnak, s hogy sokakra fölerőszakolt törekvésők a közjólét rovására s kárára hódít: hogy az destruktív, azaz a társadalmi kötelek lazítása folytán határozottan romboló velleitások útjára téved s töríkszakad azon haladni, sőt szereplésének befolyását minden lehető eszközzel minél szélesebb körre kiterjeszteni akarja, mert tudja, hogy ki az eszközökben nem válogató, annál biztosabban azé a diadal — midőn az idő jelei ilyenek: kötelelenség végre Cassandra módjára kilépni s az ily uton haladókra rájuk kiáltani: „Megálljatok! Irányotok titeket velünk együtt a romlás örvényébe ragad!“

Ilyenkor kötelelenség legantob az eszmék tisztázása által közreműködni, hogy még a végső órában is megváltoztassuk a destruktív irányt, vagy ha nem lehetne, hogy megszerezzük magunknak a bekövetkezendő bajok szomorú eltűrése- s elviselésére leg-alább azon egyetlen vigasztalást, mely megnyugvást köleszőnőni s a kétségbeeséstől megóvni képes, hogy t. i. nem pihentünk, hanem okkal-móddal fölünk telhetőleg megtettük mindenkor kötelelségünket.

Megfoghatlan igazán a szemfényvesztés, melyet korunkban is a szabadság és szabadelvűség szent nevével nagyon sokan üznek. Tudva nem tudva, sokaknak mintha az lenne egyedüli céljuk, hogy port hintsenek a nagy közönség szemébe. Társadalmi, politikai téren igaz aruk gyanánt oly cikkeket árulnak, melyek nem egyebek, mint a közjólét, az emberiség örve alatt becsémpészett dugáruai a special törekvéseknek.

A szabadelvűség a szabadsággal oly szoros összeköttetésben áll, épen oly viszonyban van vele, mint az eszköz a céllal. Eszközi minéműséggel bír a szabadságra nézve a szabadelvűség, igen, mert eszközök összegtét jelenti — eszközeit a szabadság megalapítása, a jog általánosítása- és a jog-egyenlőség gyakorlati fogantatásának. Azért sohasem szabad a szabadelvűséget célnak tekinteni.

Amaz célt hangoztatják az al-szabadelvűek is mindannyiszor, a hányszor a népjogok állítólagos védelmére hivatkozva iparkodnak nézeteik, törekvéseiknek- és irányuknak híveket és támogatókat szerezni, de midőn ezt erőszak, megfélemlítés, ki-mondjuk nyíltan, terrorismus által teszik, igen hibásan föleserélik a célt az eszköz-zel. Meg kellene gondolniok, hogy az erőszakos népboldogítás despotikus liberalismus,

zsarnoki önkény: hogy maga a boldogság sem boldogság többé, mihelyt ránk erőszakolják, hanem járom, teher, rabszolgaság szelid kiadásban.

Nagy tehát és nemes a valódi szabadelvűség szent feladata és e feladat miatt az emberiség általános érdekében mi is tisztelettel hajlunk meg és hódolunk a szabadelvűség tisztakezü örei és hősei előtt.

A szabadelvűség az összeségnek boldogítására törekszik oly módon, hogy a jog-, a törvényelőtti-egyenlőséget megvalósítani s biztosítani siet s az egyéni szabadságot mindenben csakugy s annyira korlátozza, amint s mennyire azt az állami célok s ezeknek alapelőzménye: a társas együttlét, mint minden emberi törekvés és siker főfeltétele kívánja s követeli. Hogy az államcélok ürügye alatt e megszorítás illetéktelenül ne váljék önnönmagára a társadalomra bízni törekszik az önelhatarozás, az önintézkedés jogát. Mindenesetre a többségnek biztosítja a határozatok hozatala céljából megkivánt döntő súlyt, de megköveteli, hogy a többség azért magára nézve ne léptessen életbe oly intézkedéseket, melyek a kisebbséggel szemben a privilégiumok odiosus színezetét viselik.

Az igazi szabadelvűség főszabálya tehát, hogy mindenkinek oly mértékkel mérjünk, mint a milyent önnönmagunk megítélésénél használunk. Első s legjelentékenyebb jellemvonása, hogy erkölcsi értékét tudva, a szabott határokkal mások elnyomására visszaélni nem szokott soha. Minélfogva nem kívánja másoktól azt, mit maga másoktól megtagadni hajlandó, s nem tesz másoknak olyakat, miket magára nézve másoktól elkövetve, kijelentve, életbe léptetve nem örömet szemlél. Az igazi szabadelvűség jelszava mindenkor: önmérséklet, önrakodás!

Ezért annak egyik további jellemvonása a türelem és kimélet mindenben s mindenütt: jellemvonása, hogy valamint az emberi méltóságot önnönmagában, ugy s annyira tiszteli azt másokban is, hogy ha netalán mások más nézet- és meggyőződésben magukat bizonyos a társadalom érdekei által okvetlenül megkövetelt tekintély előtt önként meghajlítják, ennek miatta a kellő tiszteletet tőlök annál kevésbbé vonja meg,

mert a valódi szabadelvűség jól tudja, hogy minden mindenben és mindenütt nem egyenlően jó s üdvös, s hogy számos oly intézmény van, melyek az illető államok polgárai nemzeti jellemének, cultur-állapota s más egyéb mozzanatoknak megfelelően, a biztos haladás alapjait s emeltyűül szolgáltni hivatják.

Az igazi szabadelvűség valamint az egyeseket, ép ugy a községeket, testületeket s egész tartományok- s országokat az államcélok által nemcsak megengedett, de ép azoktól sokszor a legsürgősebben parancsolt testületi jogaikban megerősíteni és biztosítani törekszik. A miért is egyik újabb sajátága, hogy jogokat nem elvenni, hanem a létezőket a dolgok természetének megfelelően egyenlősíteni, általánosakká s olyanokká tenni törekszik, hogy mindenki s minden társulat személyisége teljes s önálló tudatában annál inkább megközelíttesse életelőjait s betölthesse földi hivatását, — a szabad elhatarozás és cselekvés terét csak ott vonva megengedett egyenlő korlátok közé, hol azt az egyén, a testületek, az ország jól felfogott java-üdvé igazolni képes, mindenkor szem előtt tartván, hogy e megszorításnak általánosnak s nem talán egy egyének a más előnyével, egy testületnek a másik fölébe emeléséül szabad karöltve járnia.

A valódi szabadelvűség így nem áll, nem állhat a magasabb erkölcsi világrend elveivel ellenmondásban: sőt a valódi szabadelvűség s az erkölcsi világrend eszméje ugyanazon egy célra törekszik, csakugy különböző eszközök útján. Mig emennek ugyanis hivatása, hogy a jónak s nemesnek szívünkbe csepegtetésével az erkölcsi elhatarozást könnyítve, a magáért az erényért szabadon gyakorlandó erényben testvériesítsen, ugy amannak rendeltetését az képezi, hogy általános rendszabályok, külső megszorítások foganatosításával, kényszerrel — ha kell — biztosítsa a társadalmi összletet, s emberi és polgári összes rendeltetésünk kötelességyszerű betöltését és szigoruan pontos teljesítését. ettől, határozottan ettől tételezve föl a polgári jogok élvezhetőségét s azok gyakorlatát!

A valódi szabadelvűség ez alapon ismeri a vallás, erkölcs és jog vagy szabad-

ság, azaz mindenkinek legkiterjedtebb, leg-egyenlőbb s csak az összlet követelményei által megszorítható hatalma szent szövetezését, valamint nem ismeretlenek előtte a correlatiók, melyekben e három eszméek egyike a másikával folyvást összelekezeszten s társadalmi jelentőséggel fölruházva áll, mint a rómaiak mythológiájában Aglaja, Thalia és Euphrosine.

A valódi szabadelvűség ott, hol a népzöme még a valódi szabadság iránti érzület és szellem tiszta tudatának magaslatára nem emelkedett, nem a létező intézmények rögtönös elpusztításával, a nélkül, hogy helyettök valamit állítsa, a mi jobb, a mi célravezetőbb, — hanem a népek saját jogai és jól értett érdekei fölöl való józan, komoly és higgadt felvilágosítása, érvekre fektetett, okadalt szelid meggyőzés, igazságosság és kimélet, a létezők célszerű javítása s átalakítása által iparkodik a leendő új intézmények befogadására elkészíteni s megművelni a talajt: mihez képest a valódi szabadelvűség ismét kétségkívül nem a pusztá negatióban, mint ezt politikai s általában társadalmi téren is hazánkban tapasztalhatni, hanem positiv alkotásokban nyilvánul, mi természetesen a haladás lassúságát s ennek fontosságát, mint az igazi szabadság egyik további sajátosságát involválja magában.

Mindezzel ellentétben könnyű volna rámutatni a hamis szabadelvűség ismertető vonásaira is, mit azonban határozottan polgártársaink s az olvasó közönség belátására bízunk, azon végujegyzést kockáztatva csak, — hogy a ki figyelmetes, könnyen észreveszi: hol a valódi és hol az ál-liberalismus, mely teremtményeit valódi Saturnusként önmaga pusztítja és emészti föl.

Egy nemzeti ügy.

Nemzeti színházunk ügyét értjük.

Hogy vendégünket nem hagyjuk sokáig ajtónkon kopogtatni, — ambar e fényes tulajdonunk is manap már jóformán csak a multa vonatkozik; hogy szívünk, miként a viasz, a legkülönbözőbb formák felvételére elég lágyással bír: fajunk e jellemvonása világszerre ismeretes. De hogy elménk s akaratunk erődjébe annál nehezebb a bejutás, hogy megrögzött előítéleteink s feltételeinkhez sokkal konokabban ragaszkodunk, semhogy az ellenezet

TÁRCA.

A legszebb karácson.

A nagy természetben nap és éj, verőfény, zápor, szivárvány, hold és csillagok, harmat, dér, tél, tavasz, nyár és ősz, szakadatlan változatosságban előzik meg és követik egymást. Nem hiába a természet egyik kiegészítő része az emberi lét is, melyben az egymást örö, egymást megelőző és követő hasonló tüneményeknek folytonosan változó sorára akadunk. Míhelyt eseményeit s ezek körülményeit szorosabb figyelemre méltatni el nem mulasztjuk.

Avagy nincs-e az emberi létnek is tavasz-, nyár-, őszi- és téli évszaka? Nincs-e a léleknek is éje és nappala? Nincs-e a szívnek is verőfénye, nincsen-e konnyeinek zápora? Nem tűnik-e fel olykor a szelid megnyugvás szivárványa a kedély homlokán? A kebel örömei mindmegannyian nem csillagsugarak-e? Mít a boldogság oly édes harmata nem dermed-e gyakran a szenvedések fonnyasztó, a gyötrelmek és kínok fagyasztó derévé?

Bennünk is minden úgy kerül-fordul mint a körülöttünk levő nagy mintaképen látható, melynek a megfajthetetlen mindenhatóság szabta meg örök törvényeit!

Szerencsés, ki e változatosságban keresi s találja az emberi létnek is szükségkép meglevő harmoniaját! Az ilyen érje bármikor és bármi, hisz, szeret és remél s lelke e hármas működésében nyilatkozik három gráciájának bűvés csókjai árjában vizsgálatást tud leltni, mert el tudja magával hitetni, „borura derű” és meg van győződve, hogy midőn a láthatárt fellegek borítják, erre okvetlenül

ujból elébükannak majd a nap, az öröm ragyogó sugarai is.

„Oh szép, szép az élet, hogyha élni tudjuk,
S ha gyöngyeit vakon el nem tapodjuk
S tövist nem gyűjtünk nyílt rózsák helyett!”

Igy dalol a költő.

Igen! de ép az élni-tudásban a mesterség. Tehát miben a szépség, abban a mesterség s ki e mesterséget meg nem szerzi — eljátszotta magától az éltszépség valóságát is.

A mindenhatóság az állatnak ösztönt, a drágaköveknek fényt, a virágoknak illatot, az embernek értelmet kölcsönzött s mégis, míg a természet három országnak minden egyes faja beéri a neki adott sajátágok körével, az ember tulesapong s egyedül az, ki szemei lévén nem lát, fülei lévén nem hall, kinek értelme van s a jót a rossztól, az üdvöst a kárhoztatótól kellőleg megkülönböztetni a legtöbbször nem tudja. Miért? Mert az erkölcsi fejlődés s előrehaladás föltételezi, hogy bukjunk a leendő föl-emelkedés kedvéért, és így saját kárunkon biztosabban okulva tanulságot szolgáltatassunk az utánunk jövő-menő nemzedék egy-egy tagjainak, mint azok zömének. Hisz az életnek bátorságra vagyón ám szüksége s „ki soha nem bukott, jele hogy bátran lépni nem mert.” Csak az a szánandó, ki fölemelkedni nem tud; csak az kárhoztató, ki fölemelkedni nem akar! De nem tartozik-e az általános harmoniahoz maga e szomorító tünemény egész hímolta is?!

Szerencsés mindenesetre, ki más kárán tanul s ki önmaga az élet gyöngyét vakon el nem tapodja! De ha eltapodja is? — se baj! tövist gyűjt magának nyílt rózsák helyett: azonban míg a tövis az ő sajátja, a rózsák is kijutnak a választottaknak.

Ki tudná megfajteni: miért kiválasztott az egyik és miért nem az a más! Az összeség har-

moniaja úgy követeli, ugy hozta magával. Nyugodjunk meg; — de ne összetett kézzel, hanem halgatva a szív sugallatára, a lelkiismeretünk hangja által, nyilatkozó emberiség szótátára, törekedve, téve s mások boldogításában keresve saját boldogságunk kincses kamrája kulcsait...

Madame Staël, a híres Necker még híresebb leánya, az emberi szív redőinek mély ismerője azt állítja a szenvedélyek társadalmi befolyásáról irt művében, hogy a szeretet csakugy boldogító, ha csupán azért szeretünk, hogy szeressünk, tehát a szeretetért magáért szerietünk, nem várva viszonzást, nem számítva semminemű elismerésre érzelmünk mélysége-, nagysága-, kitartásunk- s állandóságunkért. Igaz ez?...

Apem most karácsonkor lesz öt esztendeje, hogy a fővárosban voltam szerencsés a karácsoni ünnepeket családi körben töltetni. A család ugyan nem volt már teljesen egész, mert a családőt, a gyermekektől szeretve szeretett, a nőtől az áldozatkészség legnagyobb fokával tisztelt és becsült derék atyát és férjet annakelőtte már jóval a keresési temető nyugtató hantjai fogadták magukba, tehát ő ott volt, hol „nem élnek érzemények, hol nem fáj a gondolat!”

A jó nő nem a keserv folytonosságában, nem a gyász-ruhák özőnében s szakadatlan viselésében, hanem vélté és helyesen vélté leginkább megőrizhetni szeretet férje emlékezetét, ha annak ismert szelleme kijelölt irányát képességéhez mérve a legpontosabban foganatosíthatja azon kedvesek körében, kik annál inkább kedveseivé lőnek, mert hisz atyjok helyett az édesanyának kellett azontul a gyermekek atyjává is lenni. A jó nő szívében mintha minél inkább ritkulának, annál kedvesebbekké is lennének a kedvesek, épen mint a sybillai

alaposságát belátva, annak elfogadására s követésére is elég férfias erőt tanusítsunk, különösen ha az örökölt kedvenc eszméinket s gyengéinket támadja meg, ez köztudomásilag soha sem volt erős oldalunk.

De nincs szándékomban most oly előítéletek ellen síkra kelni, melyek ámbár az élet által annyiszor meghazudtolva, de mivel hagyományos álmainkon alapulnak, csökönösségünkben e részben ha nem is menthetővé, de legalább megmagyarázhatóvá teszik.

A visszavonásnak, a sértett önhittségnek s minden áron opponáló feltűnési viszketegek más téren észlelhető s elég kíméletlenül nem kárhozható nyilvánulása csal ki ez alkalommal keserű panaszajkainkra.

Minden nemzet életében vannak tényezők, melyek fenntartása s megszilárdítása minden honpolgár által kell, hogy minden pártálláson, minden társadalmi és személyes tekinteteken felül annyira szent s elodázhatlan honfiai kötelességek tartásak, hogy azok megingatlására irányzott minden törekvés bűnnek, a nemzet létalapjait ellen intézett merényletnek bélyegeztessék.

A nemzeti nagyság s közjólét szilárd meg-alapítása s felvirágzásának ily fontos tényezője: a nemzetiség, a nemzeti közszellem, és ennek leghatározottabb fejlesztője, a nemzeti nyelv lankadatlan kitartással történő ápolása.

Mindkettő előmozdítására már a régiek egyik leghatalmasabb emeltyűnek a nemzeti színházakat ismerték fel.

Az egymáshoz tartozás eszméje, a nemzeti érzület, az egyének oly feltétlen alárendelése az államiság eszméjének egy népnél sem vált oly szilárd meggyőződésé, mint a görögök; de alig is volt nép, mely színi előadásain oly lelkesedéssel, oly leküzdhetlen vágygárral esüggött volna, mint a görög. Ez időtől azt tapasztaljuk, hogy a színiügy minden művelt nemzetnél közügynek, államérdéknek jelentőségével bír.

Annál inkább kell pedig korunkban a színházat ily fontos népművelő intézetnek, ily közös tűzhelynek tekintenünk, hol ugyan azt a szellemet leheljük be, ugyanazon eszmékkel sátorálattunk, hol ugyanazon melegítő erővel érezzük s egymással egy közös anya gyermekeinek ismerjük fel, mivelhogy a köz- és magánélet különböző irány-latai, az egyén függetlenebb önelhatározási joga s a műveltségi viszonyoknak az ókoriakénál hasonlít-hatatlau nagyobb sokfélesége folytán sokkal inkább szétszóratunk, elkülönítettünk mint ez az ókorban történhetett.

Minél nagyobb tehát az egyes testrészek szét-mállási veszélye, annál nagyobb mértékben kell éreznünk az együttmaradás ereje fejlesztésének szükségét is.

A színház teljesítheti a legnagyobb mértékben azon feladatot, mely a vélemények és hajlamok összhangzó alakítására törekszik oly tárgyakra nézve, melyekről más nemzetek másképp gondolkoznak, másképp éreznek. Eszközölheti pedig ezt

annál inkább, miután a legkövetlenebb s leghatá-lyosabb segédszerek által érintkezni lelkületünkkel, a legellenállhatlanabb erővel ragadja meg elménket és érzésünket; ezenfelül pedig egyesítve a társadalom legkülönbözőbb rétegeit hatásában egyuttal a legáltalánosabb, s éppen ezért a leghatalmasabb tényező a nemzeti öntudat ébresztésére.

A hol ennél fogva a színiügynek elhanyagolását, a nemzeti színház iránt részvétlenséget tapasztalunk, biztosak lehetünk, hogy ott a nemzeti közszellem, a mult hagyományairól való kegyeletes megemlékezés, a nemzetnek magasabb célok megvalósítására való küldetése iránti hit és bizalom is veszendőben van, és a hőméréslet azon fokra száll, honnan a politikai halál dermesztő tele sincs messze.

De ki mérhetné meg a színház hatáskörét a népek szellemi és erkölcsi művelődésének elő-mozdítása tekintetében? A színház műveltségi szükség; azért mindenütt a nemzet gondolkodó s leg-képzettebb elemeit egyesíti magában. Nem szükség-e tétel bővebb bizonyítgatásába bocsátkoznunk: sokan oly tapasztalással birunk erre nézve, hogy csak sajnos fájdalommal emlékezhetünk rá. Nem hivatkozunk nyugat népeire, melyek épen mivel a műveltségben előhaladtabbak, egyuttal a színi-ügy virágzó állapotával dicsekedhetnek, minél fogva kísértetbe jövünk, a színiügy lendületét és a drá-mai költészet felvirágzását a nemzeti műveltség emelkedése egyik legkiáltóbb bizonyítékának nyil-vánítani. De igen is utalunk mindnyájunk közvet-len tapasztalataira. Nálunk minden vállalkozás a színiügy és művészet terén bámulatos eredménnyel sikerül — idegeneknek: ellenben minden specifice nemzeti jellegű törekvés e tekintetben rendszeresen meghiúsul.

Nem bizonyít-e ez valamit, minek bevállása arcunkba kergeti a vért? Szólhat-e ékeesebben valamely körülmény a mellett, mennyire fogékony-talanok vagyunk minden magasabb, szívet és ke-délyt nemestől élvek iránt, mily indolentiát tanu-sítunk ott, hol saját szellemi erőink fejlesztése-s ily a közműveltség emeléséről van szó?

„A munka embere veszélyben forog, élete-ért, melyet nagylelkűen a hazának áldozott fel, boldogtalan spleennel lakolni, a tudós tompa pe-dantismusba slyedni, a pór a baromig aljasulni“, mondja egy nagy gondolkodó. Bizonyára kiki mű-veltségi igényeihez képest választja meg a szára-kozás nemét, s az élet bizonyosság, hogy minél fukarabbak vagyunk a nemesebb szív-, és kedély-kezőt élvek megszerzésében, annál bőkezebbek szöktünk lenni a méltóságunkkal megem főr, pusztán érzékiségünket csiklandoztató, gyakran pórias és káros gyönyörök előteremtésében.

Az ember valóban nem tudja, mire vélni a dolgot? Van nemzeti színházunk, mely viszonyaink között minden jogos és méltányos igényeket kie-légít: saját nemzeti nyelvünkön halljuk ott a mű-veltség és humanitás igéit hirdetni: a muza fel-kenetjéi a mi népünkől valók, a mi vérünk, — és mi hagyjuk őket hónapok óta a lét és nemlét

vigasztalan harcát küzdeni, sőt, Isten bocsáss, ti-tokban és nyilván, szegyenpir nélkül még izgatunk is — e legfélétebb, legbecesebb nemzeti intéz-ményünk megbuktatása mellett!

De nem akarunk mindent egyszerre kimeri-teni. Csak azon gyöngéd megjegyzést kockáztatjuk meg, hogy a hazafiság nem hangzatos szólamokban, hanem tettekben nyilvánkozik, és hogy minden megtérésnek első feltétele, hibáink, botlásaink beis-merése!

Városi élet.

A f. hó 16-án tartott városi közgyűlésen a képviselőválasztásra vonatkozó központi választ-mány tagjaiul következő urak választattak meg: Benczur Géza, Czitó Sámuel, Demeter Titus, Eder Odón, Fiedler Károly, Koch Lajos, Krusóczy József, Kukorszky István, Szilcz István, Tóth János ellenzékiek. dr. Kain Dávid s Novelly Sándor jobboldaliek. — Az 1875-re kisorsolt esküdt-szeki tagok beterveztett névsora tudomásul véte-tett. — A kapitánysági pénzbírságokról tett szá-madásoknak a pénzügyi bizottság részéről való meg-vizsgálása s erről teendő jelentés előterjesztése határozottatott. — Szerényi Éde főjegyzőnek élet-járadék s lakbér címén 300 frt utalványoztatott.

— Az árvaszéki hiány fedezetére a tanács által kiállított kötvény s erről teendő jelentés állapít-ott meg. — A forrógaradni bérletek átvéte-lére a polgármesterrel egyetemben: Antal Emil urad ügyész, a városi mérnökök egyike, Czitó Samu, Fiedler Károly, Eder Odón, Szilcz István, Benczur Géza s Demeter Titus bizottsági tagok küldettek ki; egyuttal meghagyatván a polgár-mesternek, hogy az át vétel után a forrói meszár-szék el- vagy el nem adása irántja közgyűlés elé véleményes jelentést terjesszen. — A f. hó 22. s 23-án tartandó közgyűlésről legközelebb.

Vármegyei élet.

Az ugyancsak f. hó 16-án s a következő napokon tartott megyei közgyűlés fontosabb tár-gyát, eltekintve az 1873. s 1874. évekből köz-munka váltáság címén maradt hátralékoknak a szol-gabíroságok részéről jövő évi febr. 15-éig leendő behajtásától, valamint a szikszói járás orrosának, dr. Adler Gyulának helyébe, ki lemondott, dr. Horváth Geizának járási helyettes-orrossá való megvalasztásától, — az új választási törvény ér-telmében megkívánt központi választmány tagjainak megvalasztása képezte. Megvalasztottak: Alth Józ-sef, Békey Sámuel, Comaromy István, Csoma István, Darvas Ferenc, Dörner Ferenc, Fekete Ber-talan, Gadnay Károly, Gálos József, Joób Gusztáv, Juhász Mihál, Kraynik Odón, Kóos Pál, Lányzi Jakab, Meezner József, Péchy István, Szentimrey Gábor, Szentimrey Gellért, Szentimrey László, Szilágyi Ferenc, Szöke Károly, Szunyoghy Ignác, Ujházy József, Vay Tihamér gróf, Vendég-hi Gábor, Vidder Ignác, Téglassy András, Zichy Rezső gróf. — Ugyanez alkalommal hirdették ki Dr. Hor-váth Geiza s Dr. Weinstein orvosok diplomáit is.

könyvek, melyek utolsója egymaga felért va-lamennyinek becsé-, értékeivel, valamennyinek árával.

K... né mélyen érzett, alaposan gondolko-dott, de egyuttal célszerűen gondoskodott is. Aldo-zott s gyermekei öröme, azok meglegedettsége volt egyedüli vágya, törekvéseinek legfőbb célja, egyetlen netorvábja, végpontja.

Önzetlenebb szeretet csakugyan nincs annál, melyet anyai szív érez gyermekei iránt. Az ily szeretetre leginkább reailenék, hogy mennyiben csakugyan azért, csupán azért szeretünk, hogy szeressünk, az boldogságunknak egyedüli biztosítéka. K... né is szerette gyermekeit, szerette buzgón, kitartóan, áldozatkészséggel, de mert egy tagja kedvesei drága körének távol volt; mert szeretett Aurelje iránt a bizonytalan sors aggodalmait társultak legbensőbb anyai érzeményei mellé: — nem tudott megnyugodni ezuttal. Anélkül, hogy szeretetért várt volna valamit, mi elismerés, vi-szonzás lett volna, annak tudata, hogy szeret, végteleen szeret, csak annál inkább gyötörte, boldogság helyett szívmarkosó keserűvel itatta a jó nót.

Aurel Párisban volt, hogy képességét, izlését kiművelje s így magának becsületére, hazájának diszére, embertársainak javára s boldogításukra váljék. Oh, mert K... né úgy nevelte, úgy oktatta és oktattatta gyermekeit, hogy ezek tudtak szímet adni maguknak a társadalmiság szent kötelmeiről, az ember e részbeli hivatásáról; tudták jól, hogy igazi felebaráti szeretet s áldozatkészség nélkül minden civilizáció inkább átka mint üdve nemünk-nek, mint ezt már Rousseau is bizonyítani törekedett a természeti állapotról költött ábrándjai leírásában s közzétételeivel. Aurel tudta, jól ismerte nemes feladatát; megtudta becsülni az okból idejét; tudta, hogy Francklin szerint ebből a vesztetből áll egész életünk, a miért is csak akkor becsüljük

igazán, hogyha a szükségesség, haszon és mulatság fogalmai szerént ezek fokozatos követelményeizhez képest annak minden percét oly kincsek szerzésére fordítjuk, melyeket „tisztel az emberiségi!“

Sok magyar ifju méltán példányul vehetné e részben Aurel s fültehetnék mindnyájan szentül, hogy a p e l l e s szerént „nulla dies sine linea, egy nap se muljék a jó, szép és nemes garnadájának szaporítása nélkül.

K... né szerette az emberiséget, szerette a a társadalmat, hazáját s ezt kimutatni és bizonyi-tani törekedett is, iparkodva derék fiakat nevelni az életnek, a honnak. Ismerte jól Aurel gon-dolkodásmódját s mert annak szíve nyílt könyvként állott előtte, aggodott miatta, nehogy idő előtt baj érje s elfonyaszssa a virágot, mely oly gaz-dag gyümölcstermeté igért.

Jött a karácsonfa megtekintésének órája.

Alig hogy e kegyeletes szokás jelentősége felől nehány velős szót váltottam a haz asszonyá-val, ki igen alaposan jegyezte volt meg, hogy a karácsonfában ő, mióta önállóan gondolkodni s a dolgok velejébe behatni megtanult, folyvást azon nagy öröm és nagy adomány jelképét szemléli, mely a világnak az újabb erkölcsi világrend kije-jentése által szerzetett s melyet az emberiség a görögök „Ismeretlen“-től a szellemi világ felsza-badításával nyere, — midőn szeméibe ismét két nagy könyveseppe toltat s ő sóhajtva fölkiáltott: „Istenem! hol töltheti az én Aurelom e rá nézve mindig oly öröndetes, oly ünnepélyes estét?!”

Kérdéskösdéseimre itt röviden elmondta, hogy midőn a poroszok a franciák roppant vere-segeit, Napoleon elfogatása után egyenest Párisnak tartottak, hogy siettessek a megkötendő békét s Páris elzárolásával kényseritsek a franciákat tegyverletételre, — hogy Aurel irta, mikép Belgi-

umon keresztül vissza fog hazájába térni. „Ha a körülzárolás előtt menekült — ugymond — már okvetlenül itt kellene, itthon kellene lennie s még csak hír sincsen felőle.“

Vigasztaltam megnegyutadni iparkodtam azon allegoriának rövid elmondásával, melyben Voltaire a gondviselés utjainak bölcsességét s emberek által való kifürkészhetlenségét oly elmésen eszteli...

„Igazsága van!“ ugymond fölkelve üléséről s felém közelített. — „Minden úgy van legjobban, a mint van. Csakugyan, ha megtettük kötelessé-günket, megnyugvásunknak e tudatban való kere-sése s fektetésében van emberi bölcségünk quint-essentiája! — Jerünk! — ha úgy tetszik. — nezzük meg a gyermekek karácsonfáját!“

A tágas terem teljes kivilágítás fényében tüntette elem a karácsoni ajándékok özönét. Szá-momra is. Herderként szölvá, az emberi történet „legrégibb írott okmánya“ állott nevémmel el-látva a gyertyácskák tűzétől csillámló fa alatt, mely adományt a jó nő kezéből e gyöngédség föl-lötti megindulásom hangulatával fogadtam.

Mindenki örült: meg az asszony is egy pil-lanatra mintha feledni látszott volna keserűt, bánatát.

Hirtelen kopogás hallatszott az ajtón s még mielőtt a „szabad! tessék!“ elhangzottak volna, — egy jól ismert alak toppant be — és egy má-sodperc alatt anyák és Aurel egymás karjaiba doletek.

Volt öröm, volt boldogság! Figyelemmel kísértém mind a nő mind az ifju arcát, s azon meggyőződésre jutottam, hogy mindkettőjökre e viszontlatás volt a gondviselésnek legszebb s legörvendeztetőbb karácsoni ado-mánya.

Hazai ügyek.

A képviselőház dec. 16-iki ülésében a közjegyzőkről szóló szentesített törvény kihirdetett. Ugyanekkor a belügyminiszter részéről a megyei közigazgatás költségeinek miképp leendő fedezése iránt törvényjavaslat terjesztett a ház elé. — Interpelláció intéztetett a pénzügyminiszterhez az adóhátralékosok névsorának nyilvánossá tétele dolgában; nemkülönbön interpelláltatott a belügyminiszter is; ha szándékozik-e az új választási törvénynek az adófizetésre vonatkozó intézkedése iránt módosító javaslatot tenni. A miniszterium ezt tenni nem szándékozik dacára a vörös zászlókkal való fenyegettetésnek! — A képviselőház átlag a földadó szabályozásáról szóló törvényjavaslat tárgyalásával foglalkozik. Nevezetes a dec. 19-iki ülés két mozzanata: egyik az interpellatio az ügyvédi vizsgálatért beadott folyamodványok iránt hozandó átmeneti intézkedések tárgyában az igazságügyi miniszterhez, a másik a ház határozata az uszora-s általában a hitelügy kérdésében egybehívandó szakbizottságra nézve. — Megemlítendőnek tartjuk a magyar püspöki kar Budapesten tartott tanácskozásának azon határozatát is, hogy a kar mint ilyen, solidaritása nem lép semmiféle lappal.

Nagyvilági szemle.

Az európai államokban legközelebb történt nevezetesebb eseményeket a következőkben körvonalozzuk. Franciaországban a balközépnek, mely ott egyedül lehetséges kormányformának a köztársaságot tartja, új elnöke van: Cornet. A kormány a nemzetgyűlés elé sajtótörvényjavaslatot terjesztett. A törvényjavaslat, melyben minden ott született külföldi, ki hazája iránti katonai kötelezettségének eleget nem tesz, e kötelezettségnek Franciaország irányában vettetik alá, a nemzetgyűlés részéről 3-szori felolvasásban elfogadtatott. A császári hercegnek francia földön való állítólagos megjelenése egy kis zajt csinált mennyiben a kormány a bonapartisták házára szigorúbb felügyeletet rendelt el. — Németország figyelmét főleg két esemény tartotta lekötve: egyik az Arnim-pör, mely végre befejezték, miután a vádló ügyész 3-advéleli fogság-büntetésbeli s Holtendorf védő ügyvéd teljes fölmentési-indítványai mellőzésével az eljáró törvényszék vádlottat — a vizsgálati fogság beszámításával — háromhavi szabadságbüntetésre ítélte; a másik Bismarck állítólagos lemondása, mely kérdés szintén elintéztetnek tekinthető; Bismarck továbbra is birodalmi-kancellár marad. — A belgiumi parlament igen szép eszméivel foglalatokodik: háború helyett a bonyolodottabb nemzetközi kérdéseknek választott bíróságok utján való eldöntését szeretné fogantositatni. Boldog ország, hol ilyenekre is telik az időből! — Olaszországban szintén a deficit-tel bajlódnak. — Spanyolországban a Hendiayeből érkezett carlistadúsítások szerint a carlisták győzedelmét arattak a republikánusok fölött, sőt Loma tábornok sebei következtében meghaltak híreszteltetett, ez utóbbit azonban madridi sürgönyök határozottan megcáfolják s Loma tábornokot minden komolyabb bajon kívüllevőnek állítják. — Sveiczban a nemzeti tanács a polgári házasság behozatalára vonatkozó törvényjavaslattal foglalatokodik. Eldöntetett azon praecedentiális kérdés: vajjon a többségnek van-e joga a kisebbség ellenzése dacára a kötelező polgári házasságot életbe léptetni. A határozat igenlőleg szölet. Az 1874-ik okt. 9-iki világposta-szerződés egyhangulag jóváhagyott. A szövetséggel egyesült szövetségi tanács szövetségi elnökké Scherer, alelnökké Bosel szövetségi tanácsosokat választotta meg. — Duna felelemeség. Bukarestben a kamara egy az erdők pusztítását gútló törvényjavaslatot fogadott vala el. — Ausztria. Az osztrák költségvetés 1875-re kiadásul: 381370906, bevételül 373089899 frtot tüntet föl, a mintegy tizenkét milliányi deficit névleges értékű államadossági kötvények által fődötetik. A birodalmi tanács a felső-ausztriai nagybirtokosok választásának megsemmisítése tárgyában a bizottsági javaslat elvetésével eldöntötte azon praecedent: vajjon a papi javak élvezői bírnak-e választási joggal vagy nem? Bírnak. — Amerikai tudósítások szerint az ottani gyapottermés ez évben jóval felülmúlja az előbbi évek aratásait.

Vegyesek.

— Midőn lapunk mutatványszámát közrebocsátjuk, bizalommal kérjük mindazokat, kik programunkban nézeteikre ismernek, sziveskedjenek megrendeléseiket mielőbb megtenni, hogy a lap szétküldésében fonakadás ne történjen. Legközelebbi számunk január 5-én jelenik meg. — Csinos kiállítás és pontos szétkülés tekintetében, úgy hiszszük nem szükség hangsúlyoznunk, hogy lapunk

kiadását a jó nevű „Pannonia“-könyvnyomda-es kiadó-részvénnytársaság vállalta el. — A „Kaschauer Ztg.“ dec. 16. száma lapunk megjelenését regisztrálva, ezt oly őszinte, kollegiális hangon teszi, hogy nem mulaszthatjuk el szives üdvözlését a legmelegebben viszonzni. Oly tekintélyes olvasó kör képviselője, mint az idéztük lap, bizvást tarthat arra igényt, hogy szavainak értéket tulajdonítsunk. Örömmel ragadjuk meg ez alkalmat egyszerű mind annak kijelentésére, hogy a mily tiszta szándékkal léptünk sorompóba, a mily mértékben föl tudjuk fogni az őszinte kollegiális becsét, azon módon fogjuk is tudni kötelességünket. — Még egyszer fogadjuk t. lap-társunk magyaros kézzorításunkat!

— Ez is viszonzás. A „Haladás“-nak m. vasárnap száma a maga módja szerint kissé részletesebben foglalkozván esekélyességünkkel, kedves kötelességet véltünk teljesíteni, midőn a t. kollega nagybecsű figyelmét nem hagyjuk kárba veszni. Ugyis ki tudja, minkor leszünk ismét oly rózsás hangulatban, mint amelyet a jelzett megemlékezés bennünk keltett!

Hogy programunk a „Haladás“-nak nem tetszik, teljesen értjük, de arról legnagyobb sajnálatunkra sem tehetünk. Ez már a mi fatumunk! Másrészt örvendük, hogy mégis van abban az „izetlen“ lében egy kis „hustarab.“

Laptársunk ezúttal tolla hegyére vesz „fö-ultramantant“, „fö-patronust“, „spiritus familiaris“-okat stb. (Mily „szellem!“ Szinte kedvünk volna t. kollégánknak reclamation csinálni!) E pontra nézve bátorodunk megjegyezni, hogy az ott említett urak, ha nekik tetszeni fog, majd megfelelnek. Nevökben fölszólalni nem vagyunk feljogosítva. De már ami a „Kassa és Vidéke“ szerkesztését illeti, ahoz igen is van szavunk, s alázatos válaszuk az, hogy: sohase! méltóztassék házi körünkkel bibelődni, s hogy valamin is mi mondjunk hamarjában idegen nyelven, hát my house is my castle! Majd csak elszerkeszti e lapokat, a ki rá vállalkozott maga is, munkatársakul pedig üdvözlőjük mindazokat, kik a kimondott jelszót megértették, és zászlók körül sorakozni kívánnak.

A t. kollega abbéli örömét is meg kell rontanunk, legalább ezuttal, mely szerint — mint írja — örvend hogy „a kassai kormánypárt pártközlönyt alapít,“ olyképp állván véletlenül a dolog, hogy programunkban egyetlen árva szó sines arról, hogy a „K. és V.“ politikai lap lesz — Hogy ezt a „Haladás“ észre nem vette?!

Végül még csak annyit, — s ezért ne tessék ám talán megharagudni! — hogy a vitaközös abc-jé abban áll, miszerint ne azt keressük, hogy ki? hanem, hogy mit? Érv, érv és harmadszor is érv! Adieu!

— A „Felsőmagyarországi Múzeum“-ot, e szép virágzásnak indult közművelődési intézetet, minden mozzanatában kiváló figyelemmel fogjuk kísérni. Így most is örvendetes tudomásul szolgálhat mindenkinek, kit e hasznos intézet érdekel, hogy a legközelebb tartott vármegyei gyűlés alkalmával Klimkovics Béla alelnök úr több megyei urat bevezetett a tárakba, kik egész meglepetéssel vettek tudomást a már is szép eredményről s támogatásukat ígérték meg saját vidékeiknek. A m. nemz. múzeum igazgatósága pedig nagyszerű karácsoni ajándékkal lepte meg az intézetet: a kettős példányokból 100-on felül küldött mindenféle bel- és külföldi madarakat. Ez is egyik jele a derek s nagyműveltségű igazgató Pulszky Ferenc azon jóindulatának, melylyel a mi múzeumunk iránt viseltetik.

— Karácsoni újévi ajándék. Kik övéiknek nagyobb árú karácsoni s újévi ajándékkal óhajtanak kedveskedni, szives figyelmükbe ajánljuk legnagyobb népköltőnk, Petőfi Sándor összes költeményeit. E becses gyűjtemény negyedretű gyönyörű nyomtatásban, szebbnél szebb címképekkel, a magyar iparnak becsületére való díszkötésben, a költő arcképével ellátva pár hónappal ezelőtt jelent meg Budapesten, az „Athenaeum“-nyomda és kiadó-részvénnytársulatnál. Megjelenését irodalmi esemény gyanánt jelzé a könyvzet és kritika. Ara aránylag nem sok. 16 frt. Ugy hiszszük, mindkét nagyobb könyvkereskedésünkben kaphatók e diszpéldányok. Ismételve ajánljuk.

— Az elemi iskolai szemléletű oktatás ügyének fejlesztésére és biztosítására — mint a hivatalos lapban olvassuk — a vallás- és közoktatásügyi miniszterium hazánk kitűnőbb pedagógjai által tervezett s rajyancsak hazai első-rangu művészek által rajzolt, az államnyomda által szines nyomásban kiállított szemléletű képeket adott ki. Az egész gyűjtemény 40 képből fog állani s négyszerre megjelenni. Az első — 10 képből álló — szállítvány már megjelent, a második karácsonra lesz kapható. 10 kép bolti ára 6 frt 50 kr., a m. k. egyetemi nyomdából megrendelve 5 frt 85 kr. Felhívjuk rá az illetők figyelmét.

— Meghívás. A „Felsőmagyarországi Múzeum-egylet“ f. é. decemberhő 27-én, vasárnap d. e. 10 órakor t. Klimkovics Béla alelnök úr kovácsutcai lakásán teljes választmányi ülést tartand, melyre az illető urakat hivatalos tisztelettel meghívja. Kassán, 1874. dec. 20. A titkár.

— Gyászír. Hohenvesti Töply János b. városunkban lakó es. és kir. altörőnagoyt súlyos csapás érte. Dec. 13-ára éjjel hirtelen kimúlt szeretett neje, Sardagna-Meanberg-Hohenstein báróné. Elise s Fanny leányai árvák osztoznak az édes apa, illetőleg férj, rokonok s nagyszámu ismerősök méltó bánatában. A temetés nagy részvét mellett dec. 14-én volt. E gyász-hirt azért is föl kellett említenünk, mert miatta maradt el a dec. 13-án a tervelt és sokat ígéro nöegyleti hangverseny, melynek egyik főszereplője a boldogult báróné egyik közel rokona lefentelt.

— Abaujvármegye iskolatanácsa a már kilenc hónapja, hogy nem tartott ülést. Több megyei úr s egyszerű mind tanácsag abban a reményben volt, hogy a legközelebbi megyegyűlés alkalmával iskolatanács is lesz. Úgy tudjuk, hogy ez ügyben a tanfelügyelőket hizza meg a törvény az intézkedéssel. Nekik, illetőleg Abaujvármegye főtanfelügyelőjének kell tehát ez óhajit hovahamarább teljesíteni.

— A 34. számú magyarsorgyalogezerdet, mely a mi bazi ezredünk, s néhány év óta városunkban tartózkodik, alkalmasint elveszítjük. Legalább hírlik, hogy a jövő nyáron a brucki tábora megy s onnét állandó lakásra az osztrák birodalmi fővárosba. Helyette a Mammula-ezred jöne ide. Sok jó ismerős, rokon s barát hagyá el távoztukkal városunkat s vidékünket. Nem igen lenne örvendetes, ha csakugyan valósulna.

— Az állami főrealtanodában esütörtökön esténkint tartatni szokott népszerű előadások és felolvasások a művelt közönség élénk figyelmében részesülnek. Legközelebb dr. Lucz Ignác tartott jeles felolvasást az érzékek működéséről s csalódásairól. A vegytani terem egészen megtelt hallgatókkal, kik között nagy számmal voltak a nők. Egyelőre szünet lesz, de január 7. folytatás.

— A prémontreiek kassai főgymnasiumának ifj. önképző-s olvasóegylete a folyó tanévre következőleg alakult meg. A tanári felügyeletet Károly Gy. Hugó főgymnasiumi magyar nyelv- s irodalom-tanár teljesíti. Az ifjúság köréből alelnökök: Zombory Géza VIII. s Pollák Gyula VII. oszt. tanulók. Jegyzők: Szekeres Ödön VIII., Kusza Miklós VII., Klauzál Gábor VI. s Schambach Gyula V. oszt. Penztárnok: Király Gáspár VIII. oszt. t. Bizottsági tagok: a VIII. osztályból: Brabec Sándor, a VII-dikből: Oppitz Károly, a VI-dikből: Waszlovics Béla, a V-dikből: Rakovszky György.

— Szegénysorsu iskolás gyermekek javára, a városi iskolaszék elnökének buzgó kezdeménye folytán, egyes tagok könyöradományok gyűjtésével foglalkoznak. A begyűlt pénz- és ruhabeli adományokból szegénysorsu gyermekek fognak fölruháztatni, kik különben a zord időjárás mellett tankötelezettségöknek a legjobb akarattal sem tehetnek eleget. — Szébb célra valóban nem áldozhatók filléreinket. A társadalomra nézve nemesebb és jobb szolgálat alig képzelhető, mint ha a közoktatás ügyét minden lehető módon előmozdítani törekszünk. Vajha a közérzület annyira át legyen hatva e szolgálat fontosságától, hogy e részben is megragadja az egyleti segély eszénjét! Jótékony nő-, gyvéd-, muzeum-, tüzoltó-, kereskedelmi-ifjúsági egyletünk stb. van: mily jól beillenék e szép szövetségbe a „szegény sorsu iskolás gyermekek segélyezésének egyesülete“! S addig is, míg ez eszme megvalósulhat, nem állhatna-e a helybeli „nő-egylet“ az e részbeli jótékonyág kegyeletes terére?

Irodalom.

Ujabb időben a vidéki sajtó nem egyszer ajdült fel a kicsinylő, lenéző, fitymáló s ignoráló, néha komolyan bíraló álláspont miatt, melylyel a fővárosival szemközt nem egyszer találkozni kellett. A feljajdulás nem mindig volt alap nélküli. Csak-hogy ez alap a vidéki sajtó nagy számmal aránytalanul esekély jutaléka hivatkozhatott, s éppen ezeknek volt s lehet legkevesebb okuk a panasza. A hivatásuknak inkább megfelelő vidéki lapok a makrancos gyermek haragos kitorései helyett tanácsosnak látták komoly biggadtással megigazítani az ellenük tett talán téves észrevételezéseket, követni a jóakaratu figyelmzettetéseket s megszüntetni a kifogásokat.

A helyes kifogások egrike volt az is, hogy a vidéki lapirodalom édeskeveset, vagy éppen semmit sem gondol a magyar irodalmi termékek je-

lenségeivel. Ha beküldetnek a szerkesztőségeknek, egyszerűen megemlítik címét, alakját, terjedelmét, árát. Többré kevesen terjeszkednek ki. Ez eljárás által jó üzleti szolgálatot tehetnek a kiadóknak, kik igen kevés kivétellel csak maguk szedik irodalmi termelésüknél epriét, de nem am a szellemi munkásoknak, nem magának a közönségnek sem. Amaz a tárgyilagossá avatott ítéset által nem értesülhet a vidék közvéleményéről művének előnyei- s hátrányairól, hogy azokat saját-maga s irodalmunk javára fordítsa. A fogyasztó vidéki közönség pedig, melynek sem ideje, sem hivatása s talán sem módja a fővárosi folyóiratok s közlönyök beható gyors kritikáját figyelemmel kíséni, az ujonnan felmerült s a vidék lapjában jelzett irodalmi jelenségekről, midőn bejő a vidék valamely központjába, az itten lakókkal együtt legtöbbször csak a könyvkereskedő görögös ajánlatára vagy saját risicójára vásárolja meg az új könyveket. Se baj, ha risicójában nem eszalatkozott, de van bosszúság az írók s irodalom ellen, ha az elolvasott könyv nem elégitette ki, sértette jóizlését.

Az ilyen esetben méltán bosszankodhatik az íróra. A hivatástalan s izlés nélküli író merénylete nagy átok a művelt társadalomnak; nagyobb bűnös ö, mint a mások jogos tulajdonára áhító nyilvános gonosztevő. Ez csak a lelketlen s könynyebben pótolható anyag, az a szellem ellen intézte gyalázatos üzemelt. Az irodalom mint ilyen ellen azonban oktalannul torzsalkodik. Forduljon inkább a vidék lapja ellen, hogy miért nem újított tájékozást az illető mű helbecse vagy értékelensége felől.

Mi nem szeretnők magunkat e jogos vádban elmarasztalhatni. S éppen azért éber figyelemmel fogjuk kíséni irodalmunk termeléseit, sőt a menynyire lehet a külföldieket is, amennyiben reánk vonatkoznak. Az egyszerű megemlítésen kívül minden hozzánk beküldött műről e rovatunkban rövid s népszerű hangon tartott ismertetést fogunk adni. A hosszabbak tárcánk közleményei lesznek.

Nagyon természetes, hogy e rovatunk, valamint a többi is (városi s megyei nagyobb közlemények, tanügyi, művészeti, ipar, kereskedelem, gazdaság) nem lesz minden számunkban képviselve. Ezt most kezdetben terünk s anyagi erőnk sem adja ki. Azt hisszük, hogy a vidéki sajtó e feladatának az irodalom iránt hiven megfelelnék, ha időről-időre teljesítjük ez irányban köteleességünket.

Most csak álláspontunkat körvonaloztuk, legközelebb már reá is helyezkedünk, s bemutatunk egy pártolásra méltó irodalmi vállalatot, Závodszy Károly tehetséges fiatal író „Othon“-át.

Szabad legyen e rovat mostani cikkét a főváros és vidék t. irói-s kiadóinak becses figyelmükbe ajánlanunk.

Színi szemle.

Menthetlen közöny s hazafiatlan érzelétről vádolhatna bárki is bennünket, ha azon ügyet, mely iránt maguk németajku kollegáink eddigél folyvást oly meleg részvétet tanusítottak, figyelemmel kíséni s fölírágzásán erőnköz képest munkálkodni elmulasztanók. Nem akarjuk, hogy e hely lapunk végén üresen álljon, kiáltó szemrehányás gyanánt, hogy mint magyar közlöny a magyar színürről tudomást sem veszünk. Mit előrefocsátva, egyuttal azon reményünknek adunk kifejezést, hogy németajku, de nem kevésbé nemzeti érületű kollegáink továbbra is ugyanazon jóakaratu érdekelttséggel fogják kíséni színürrünk állapotát, melylyel azt eddig tették, s így velünk karöltve fognak a szép s nemes iránti érzék érsztésére közreműködni.

Régi, de alaptalan, üres mentség, hogy a közönség részvétlenségének a szintársulat minőségében rejlik az oka, — melyet régen kiforgattak már azon ellenvetéssel, hogy jobb szintársulatok a közönség nagyobb áldozatkészsége által tételezhetnek föl. Es e részben bizony fájdalmas tapasztalatot szerezhet magának bármely magyar színigazgató — és azon csekély számú közönség, mely a színház rendes látogatója, valóban méltánytalan volna, ha igényeit magasabbra csigázná akkor, midőn minden oldalról nagy ürt lát maga felé ástni. Ha valamely színigazgató úgy ismerné a helyi viszonyokat, hogy tömeges pártolásra számíthatna s mégis silány vagy csak hiányos szervezett társulattal lépne elő, akkor alapos volna a kifakadás.

Ezél kimondtuk, hogy szömba véve a múlt évek tapasztalatait és a jelen év különös viszonyait, minden elfogulatlanul ítélő a méltányos igényeket kielégítők fogja találni szintársulatunkat, sőt, hogy egyes tagjai általában véve is megütik a mérleket, s a jelentékenyebb színpadok képviselőivel is kiállják a versenyt.

Nem szándékunk ez alkalommal az egyes

tagok felett ítéletet mondani, csak a kiválóbb erőket akarjuk röviden kiemelni.

Mindenek előtt elismeréssel emlitjük meg, hogy Teme s váry úr ez idény folytán gyakrabban részesíti a közönséget élvezetűs játékában, s hogy vendégeket is többször nyert meg színpadunk szümrára. legújabbban is Eichner Anna kisasszonyt hívta meg, kinek „Julia“-ja a sikerűtebb alakítások közé tartozik. Ezzel bebizonyítja, hogy a maga részéről mindent megkísért, hogy a közönség pártolását megnyerje.

Teme s váry igazgató után, illetőleg közvetlenül mellette Siposné Lina asszony foglal helyet, ki művészetével már rég megvesztegette a közönséget s kegyencévé küzdte föl magát. A leg-sokoldalúbb, drámában és operette-ben egyaránt alkalmazható, fáradhatlan buzgalma, a társulat egyik legnépszerűbb tagja kétségenkívül Timár, ki iránt a közönség már nem egy ízben bizonyítja be vonalmát. A többi tagok közül méltó elismerésben részesültek: Pártynyiné, Rott Mari, Abonyiné, Völgyiné, Szelényi Irma, Tihanyi, Abonyi, Gárdonyi és Nemeth.

Általában véve a drámai személyzet elég összevágólag van egybeállítva. Több kívánni-valót hagy az operette, ambar ez is néhány ízben oly sikert aratott, minőre nem voltunk elkészülve. Különösen „Robinson Crusoe“ közmegeledeésre adatott. Sajnálatlalt emlitjük meg, hogy a régi jó operettek közül többet (pl. a „Kékszakált“) még egyszer sem láttunk. A drámák közül a színpadunkon csak egyszer adatott „Megváltás“-t („La redemption“) élénken óhajtuk mihamarább látni.

Különben a repertoire eddigél műértőleg volt összeállítva; kevesebb tapintatosság árult el olykor a szerepek kiosztása, ami pedig nagyon bántólag hat s az egész előadás sikerét kockáztatja. Akarjuk azonban hinni, hogy ennek is sokszor csak a körűlményekben rejlik az oka, melyekkel utóvégre is bármily avatott színigazgató számolni kénytelen.

A legközelebbi előadások közül „Romeo és Juliá“-n kívül a „Mária Terézia és a rézmetsző leánya“ című népdramát kell kiemelnünk, melyben Pártynyiné is oly sikerrel személyesítette a nagy esászürnőt, hogy általános lelkesedéssel találkozott.

A színház folyvást gyéren látogatattik, kivéve, ha operettek kerülnek színré, amikor német ajku testvéreink is megjelennek s rendszeren megöltik a házat.

Művészet.

A kassai jótékony nőegylet f. évi december hó 20-án az „Elisabethinum“ javára jótékonycélú mükedvelői hangversenyt rendezett következő programmal: I. sz. k. sz. I. Nyitány a „cigányzó“ című dalműből Balföldt, előadta a helybeli zenekar Schebor Károly karnagy személyes vezetése alatt. II. Kettős dal „Wenn ich ein Vöglein wäre“ és „Schön Blümlein“ Schumanntól, éneklé Gr. Csáky Alexandra úrhölgy és Willrorter Henrik úr. III. „Rhapsodie hongroise pour le piano“ par Fr. Liszt, előadta (b. Sardagna-Mérey Alexandra úrhölgy gya s za miatt helyettesítője) Willrorter Honrikné úrhölgy. IV. „Erlkönig“ dal Schubert Ferenctől, éneklé Rónay Paula úrhölgy. V. Férfikar „A kápolna“ Beckertől, éneklé Borbély B., Bréger J., Eder E., Farkas K., Gerster Zs., Kocsik J., Kompóthy J., Krausz J., Kronberg V., Lang J., Legányi S., Mihályi K., Mosolyi J., Pál Gy., Puchert L., Schmidek L., Stoklasz M., Szeman J., Tischler N., Vasváry J., Wolfrumb K., Schepselsohn A., Sipos A. és Soltész J. urak. — II. sz. k. sz. VI. Magán-ária „Loreley“ Lisztől, éneklé gróf Csáky Alexandra úrhölgy. VII. Andante és variatíók két zongorára Schumann Róberttől, op. 46., előadták Willrorter Henrikné és Pápay-Heim Mária úrhölgyek. VIII. „Abránd“ dal, zenéjét szerze Zimay László, éneklé Rónay Paula úrhölgy. IX. Vegyeskar „Ich habe im Traume geweint“ dal Heinetól, zenéje Palme Rudolftól, éneklé Swoboda-Kunsch Vilma úrhölgy, Medveczky Olympia, Walter Mária, Seidl Izabella, Szent-Istványi Ottilia, Tutkó Josefina, Tutkó Eugénia, Freiberger Etelka, Hauszer Irma, Müller Etelka kisasszonyok és Bréger J., Eder E., Farkas K., Kocsik J., Kompóthy J., Krausz J., Lang J., Legányi S., Mihályi K., Mosolyi J., Pál Gy., Puchert L., Schepselsohn A., Sipos A., Soltész J., Stoklasz M., Tischler N., Wolfrumb K. és Schmidek L. urak. X. „Symphonie burlesque“ zongora-, hegedű- és 8 gyermeki hangszerere alkalmazva Haydn Józseftől, előadták: B. Sardagna-Mérey Alexandra zongora, John-Laurent Emmy úrhölgy hegedű, Rácz Irma k. a. fülemile, Rácz Alexandra k. a. háromszög, Grossmann Fanni k. a. erdei ördög (Waldteufel), Grossmann Dora k. a. trombita, Morovits Amália k. a. kelepelő (Schnarre), Walter Mária k. a. kakuk, Seyd Mária k. a. fűrj, kis b. Sardagna Mathild dob. — E kiütőnön sikerűlt diszhangverseny a

társalgási egylet nagy teremében tartatott meg. Kezdetét 7 óraker vette. A terem egészen megtelt válogatott közönséggel, mely minden egyes számat lelkesen megtapsolt. Gr. Osáky Alexandra úrhölgy a szünni nem akaró tapsokra új áriák éneklésével válaszolt. Rónay Paula úrhölgynek is ismételnie kellett Zimay László szép ábrándalát. A symphoniában müködők kisasszonyok roccco-jelmekben s ugyanilyen fejdiszletekkel jelentek meg. A jótékony cél vagy 300 firtal gyarapodhatott. Szobb karácsoni ajándékkal nem is kedveskedhetett a gyöngéd női szív a szegényeknek s árváknak. Boldogítsa viszont őt a nemes öntudat!

műsora:

- 25-én. „Toldi Miklós“, szümmű.
- 26-án. „A vízözön vagy Noé bárkája.“
- 27-én. „A vadon fla.“
- 28-án. „Tündérujjak“

Árkelet a bécsi keresk. tőzsdén.

(December 22.)

	frt	kr.
5% metalliques	69	70
5% nemzeti kölcsön	74	80
1860. államkölcsön	109	60
Bankrészevény	994	—
Hitelrészevény	235	25
London	110	80
Cs. k. arany	106	20
Ezüst	5	28

Szerkesztői mondanivalók.

T. vidéki elvtársainkat ezennel fölkerjük, szíveskedjenek a vidék fontosabb mozzanatairól lapunkat koronkint értesíteni.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: dr. Rössler István

NYILTTÉR.)*

Válasz a „Haladás“ című lap f. é. 51. számának személyemet illető provocatiójára.

Több ízben tapasztaltam már, hogy a „Haladás“, mint saját kiáltozásaitban gyönyörködő vásott gyermek, vallásos érületem előtérbe-állításával törekszik a publikum előtt — mint mondani szokás — „lerántani“ akarni engemet. Föl sem vettem. először: mert csakugyan vallásos érületűnek ismerem és tudom magamat; másodsor: mert gondoltam „chaque fou a sa marotte!“ teljék tehát kedve a „Haladás“-nak is annyival inkább, mert mint a latin közmondás szól: „Canis allatrat lunam, non laedit“.

Most ez egyszer mégis, midőn vallásos érületemnek kigunyolni-akarásával az itt újértől kezdve megindítandó „Kassa és Vidéke“ című lapnak kárán s a maga hasznára reclamálni, ártani törekszik, egyszer mindenkorra válaszolom az ellenem lövelt gonoszakaratu s mérges megtámadatásokra, hogy ha — a mennyiben minden embernek s igaz hazafinak önmaga, övéi, felebarátai, hazája, kormányja s királya és azon egyházi társulat iránt is, melynek tagja, tagadhatatlan kötelességei vannak, melyeknek szent és pontos betöltésére mindenha én is lelkiismeretesen törekszem. — ha e kötelességteljesítést, a katolika s általában valamely egyházhoz való tartozóságot, a templombjárást, általában a papsággal és más felekezetheliekkel való barátságos, békés társasviszonyt s kinek-kinek a vallási meggyözdődése tiszteltbentartását a „Haladás“ ultramontanizmusnak nevezzi s kürtöli: ugy a fölltramontán nevet nemcsak hogy elfogadom, de büszke vagyok reá, minthogy ezáltal a minden rendű, rangú és vallású legjobbakkal egy kategóriába helyeztetem s ellenem részéről gyalázatom, mi mindenkor dicsőség! határozottan visszautasítván egyébként az ultramontanizmussal való rándat, mint merő rágalmat, mihelyt az alatt az ország szentesítet törvényei s intézményei elleni netaláni izgatás értetnek!

Igen! kijelentem bátran s nyíltan, országunk s világnak előtte, hogy inkább akarok lenni s vagyok az előrebocsátott értelemben ultramontán, hogyssem vágyódnám becsület, jellem, köztisztélet s hitel dolgában megfogyatkozott, tönkrement szabadoncnak dicsőségére!

Kassa, 1874. december 20-án.

Dr. Klekner Alajos.

* Az e rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Molnár kerestetik.

Kassán, Nagy Ludmány utcában fekvő és a „Népbank“ tulajdonát képező négy kövű gőzmalomhoz

egy szakképzett molnár

kerestetik, ki a vendégőrlések vezetését kedvező feltételek mellett elvállalni hajlandó.

Bővebb tudósítást nyerhetnek az illetők a kassai „Népbank“ igazgatóságánál.

Haymann Ferenc

könyv-, mű- és hangjegy-kereskedése
és kölesön-könyvtára
Kassán.

Dúsan ellátott raktára

a bel- és külföldi irodalomnak, minden tudományban, minden nyelven.

MŰVÉSZETI TÁRGYAK:
képek, acélmetszetek és könyvmotok.

HANGMŰVEK.

Mindenemű író- és rajzszerekek.

Előfizetés elfogadtatik

minden bel- és külföldi hírlapokra.

Minden a könyv-, mű- és hangjegy-kereskedés köréhez tartozó cikkek, melyek raktáramban nem találhatók, az árnak leg-
csöklyebb felemelése nélkül a leggyorsabban megrendelteknek.

Bor-eladás.

Gróf Zichy Rezső mádi pincéjéből mintegy 100 gönci hordó 1873-iki sóprón álló hegyaljai bor egyszerre vagy részletenkint 1875. évi január 11-én 9 órakor Mádón az egri káptalan udvarán árverés útján eladatni fog. Bővebb értesítés szerezhető alólírott-nál Boldogkőváralján. (Utolsó posta Abauj-Szántó.)

Szabó Jenő.

szőlőfelügyelő.

3-1

Jelentés.

A közoktatás- és kereskedelemügyi miniszteriunok által a kassai gépészeti felsőbb ipartanodával kapcsolatosan berendezett gépgyári műhelyek ügyvezetősége teljes tisztelettel figyelmezteti a t. c. közönséget arra, hogy ezen tisztán a hazai gyáripár fejlesztését célzó tanintézet műhelyei az 1875. év január hó 1-étől a gépészeti szakba vágó kisebbszerű megrendeléseket pontos kivitel és olcsó ár mellett elvállalnak.

Különösen felkérhetnek a t. c. tanintézeti igazgatóságok, hogy a tanintézeti természet- és vegytani szertáraknál szükséges gépészeti eszközök kiállítását és kijavítását a jelzett tanintézet műhelyeiben eszközöltetni sziveskedjenek.

A gépészeti f. ipartanoda műhelyeinek ügyvezetősége.

Salétrom-utca, 1. szám.

11-4

Legnagyobb nyomda Felsőmagyarországban!

Az ujonnan és jól berendezett

PANNONIA-KÖNYVNYOMDA és kiadó-részvénytársulat

Kassán, a Fröbel-kert átellenében,

mindennemű nyomtatványoknak a legjutányosb árak melletti gyors és izlésteljes kiállítására ajánlkozik.

A vállalatnak részvénytársulattá való átalakítása folytán minden eszköz rendelkezésünkre áll

bármely verseny kiállítására

a t. c. közönség előnyére, amint csakugyan ügyekezni is fogunk **minden megbizást** a legpontosabban, a leggyorsabban és legjutányosabban teljesíthetni. Számos megrendelést kér

tisztelettel

a „Pannónia“ könyvnyomda és kiadó-részvénytársulat Kassán.